

národní
úložiště
šedé
literatury

Vybrané otázky finančně právních vztahů ve vztahu k cizincům a menšinám

Marková, Hana,

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-263418>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 17.05.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní [nusl.cz](http://www.nusl.cz) .

METODIKA

Vybrané otázky finančně právních vztahů ve vztahu k cizincům a menšinám základní informace

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Metodika byla vytvořena v rámci projektu Ministerstva kultury ČR typu NAKI na léta 2012-2015 - Problémy právního postavení menšin v praxi a jejich dlouhodobý vývoj DF12P01OVV013 (Univerzita Karlova Právnická fakulta, hlavní řešitel projektu a v současnosti i děkan PFUK prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc., další řešitel a tajemník projektu JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D.)

Autor: prof. JUDr. Hana Marková, CSc.

Recenzenti:

RNDr. Milan Pospíšil, tajemník Rady vlády pro národnostní menšiny, Úřad vlády ČR
JUDr. Mgr. Jozef Medelský, Ph.D., Akadémia Policajného zboru v Bratislave

1. Úvod

Předmětem této příručky je analýza některých opatření v oblasti platného finančního práva, zejména práva rozpočtového v širším slova smyslu, která ovlivňují – přímo či zprostředkovaně - integraci cizinců do majoritní české společnosti a fungování národnostních menšin. Cílem zpracování je poskytnout základní orientaci subjektů, kterých se to může týkat, v oblasti zdanění příjmů na jedné straně a na druhé straně řešení výdajů ze strany státu, státního rozpočtu do oblasti menšin.

Národnostní menšiny lze definovat ze dvou hledisek: jednak z hlediska státní legislativy a jednak z hlediska kulturních souvislostí koexistence dvou početně nerovnocenných národních/etnických subjektů, které žijí na určitém teritoriu. Otázka integrace cizinců do české společnosti je nevyhnutelně spojena s jejich uplatněním na našem pracovním trhu a tedy též zdaněním jejich práce či zdanění při zapojení do podnikatelských aktivit na jedné straně - tj. jejich příspěvek do státního rozpočtu a na druhé straně s poskytnutím finančních prostředků v podobě dotací na jejich snazší zapojení do života v České republice.

V následujících kapitolách budou nejprve vysvětleny klíčové pojmy, jako jsou daňový rezident a nerezident, daňové a rozpočtové právo jako součásti finančního práva a následně se bude pozornost blíže věnovat jednotlivým aspektům finančních vztahů, do nichž se zástupci menšin mohou zapojovat či na které právní úprava dopadá.

Zpracování tohoto materiálu nemá oporu v jiném podobném materiálu – usnesení vlády se zpravidla zaměřuje jen na určitý úsek problematiky, stejně tak daňové povinnosti jsou řešeny samostatně. V textu této metodiky tak jde o pokus propojit obě oblasti - alespoň v určitém směru – a to tak, aby uživatel měl základní informaci a mohl se orientovat v příslušné právní normě. Existence podobných materiálů - v daném zaměření a rozsahu - v zahraničí zřejmě existuje, ale nemám ji k dispozici. Mezinárodní srovnání by bylo možné též provést, ale vzhledem k okruhu uživatelů této metodiky a jejímu účelu, si nejsem jista efektivností tohoto postupu. Domnívám se, že tímto - do značné míry - základním materiálem může být vytvořen prostor pro podrobnější zpracování jednotlivých otázek dle potřeb praxe a následně by bylo mezinárodní srovnání provést.

2. Vymezení základních pojmů

2.1. Daňové a rozpočtové právo jako součásti práva finančního

Každé právní odvětví tvoří určitou soustavu danou vzájemnými vztahy jejich jednotlivých institutů. To platí samozřejmě i pro právo finanční. Uspořádání jednotlivých článků finanční soustavy vyžaduje, aby byl právními normami určen jejich obsah, souvislosti, popř. příbuznost. Společným znakem všech finančně právních norem je to, že upravují finanční vztahy. Finančním právem jsou upravovány především ty vztahy, ve kterých vystupuje, či do nichž zasahuje stát, a které se přímo nebo alespoň zprostředkovaně týkají tvorby, rozdělování a používání peněžní masy. Souhrn právních norem, které upravují vztahy vznikající v procesu tvorby a používání peněžní masy a jejich částí tvoří finanční právo.

Nejrozsáhlejší oblastí finančního práva je právní úprava rozpočtu a jeho příjmové stránky, tedy daní, poplatků, cla, či jinak označených povinných plateb, ale také odvodů za porušení rozpočtové kázně. Do práva rozpočtového patří jak hmotně právní tak procesně právní normy, které upravují státní rozpočet i

rozpočty územních samosprávných celků. Daňové i rozpočtové právo se následně dělí na subsystemy vycházející z jednotlivých finančněprávních institutů (daně přímé či nepřímé, poplatky) či na část zahrnující hmotné či procesní právní normy. K finančnímu právu patří dále právní úprava měny a peněžního oběhu, což jsou právní normy upravující jak měnovou jednotku, soustavu platidel a jejich ochranu, tak hotovostní i bezhotovostní peněžní oběh a jeho řízení. Tato část finančního práva dopad na vztahy k národnostním menšinám nemá, obdobná situace je i u práva devizového či plnění dozorové funkce státu na úseku finančního trhu

2.2. Povinnost platit daně a poplatky

Listina základních práva a svobod ve svém článku 11 odst. 5 stanoví, že daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona. Daňové a poplatkové zákony určují základní náležitosti daňově právního vztahu, jeho prvky. Povinností státu je zajistit, aby byly nejen daně uloženy dle zákona, ale také vybrány. Zákon pak může stanovit podmínky a omezení pro poplatníky jakož i odchýlnou úpravu pro cizince i příslušníky národnostních menšin.

Daňový systém se u nás, jako v kterékoliv jiné zemi, utvářel působením mnoha vlivů ekonomických, politických a sociálních. Výsledkem tohoto působení je daňová soustava, která je tvořena souhrnem platných právních předpisů upravujících jednotlivé daně.

V současné době je možné v České republice zavést a vybírat následující daně:

- daň z přidané hodnoty
- daně spotřební, a to:
  - daň z minerálních olejů,
  - daň z lihu,
  - daň z piva,
  - daň z vína a meziproduktů,
  - daň z tabákových výrobků,
  - daň ze surového tabáku
- daně energetické, které zahrnují
  - daň z elektřiny
  - daň ze zemního plynu a některých dalších plynů
  - daň z pevných paliv.

Všechny tyto daně patří do skupiny daní nepřímých a s jejich výběrem se setkávají zejména ti, kdož se zapojují do podnikatelské činnosti. Spotřebitel tyto daně platí při nákupu výrobků a služeb jako součást jejich ceny. Tato skupina daní je z velké části harmonizována v rámci EU a pro národní specifiky je určen pouze omezený prostor.

Druhou velkou skupinu daní tvoří daně přímé a sice:

- daně z příjmů:
  - daň z příjmů fyzických osob,
  - daň z příjmů právnických osob
- daň z nemovitých věcí

daň z pozemků

daň ze staveb a jednotek

- - daň silniční
- daň z nabytí nemovitých věcí .

Skupina přímých daní se dotýká jak fyzických osob zaměstnaných či samostatně podnikajících osob, tak subjektů – právnických osob, které mohou na našem území působit například i jako veřejně prospěšné subjekty. Všem těmto subjektům ukládají daňové zákony povinnosti, které nerozlišují to, zda se jedná o národnostní či jinou menšinu, ale zpravidla zohledňují zapojení fyzických a právnických osob do procesu tvorby nových hodnot a tím i zvětšování vlastního majetku. Tyto procesy následně vedou i k povinnosti daňovým. V souvislosti se vstupem České republiky do evropských struktur nabylo na významu i řešení problematiky mezinárodního zdanění. Česká republika převzala některé smlouvy o zamezení dvojího zdanění příjmu a majetku schválené v období před rokem 1993, tj. před vznikem samostatné republiky, a průběžně jsou připravovány, projednávány a schvalovány dohody další.

Stanovení a výběr daní je proces, který je upraven v daňovém řádu. V této právní normě najdeme pro menšiny významné ustanovení, které se týká jednacího jazyka. Text § 76 daňového řádu¹ stanoví, že při správě daní se jedná a písemnosti se vyhotovují v českém jazyce. Každý však, kdo neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků, kterého si obstará na své náklady. Avšak občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky, má před správcem daně právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Nemá-li správce daně úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento občan tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků. V takovém případě náklady na tlumočení a náklady na pořízení překladů v tomto případě nese správce daně (text citovaného paragrafu je zařazen do přílohy).

Povinnost platit poplatky je spojena zejména s činností orgánů správních či soudních, ale uplatňuje se také ve vztazích občanů či právnických osob k obcím, či krajům při výkonu státní správy těmito subjekty. Obce kromě toho mohou, jako základní článek územní samosprávy, subjektům v nich žijících či působících, ukládat další platby ve formě místních poplatků. Předpokladem zavedení těchto druhů poplatků je existence zákonného rámce platby.

Soustavu poplatků tvoří souhrn platných právních norem upravujících jednotlivé poplatky. Při členění poplatků se nejčastěji využívá kritérium rozpočtového určení jejich výnosu tj. rozdělení na

poplatky státní - soudní a správní - (výnos je určen do státního rozpočtu nebo rozpočtu některého státního fondu, či rozpočtu územního samosprávného celku) a na

poplatky místní (výnos je určen výlučně do rozpočtů obcí),

Kontrolní otázky

1. Na jaké části se dále dělí finanční právo?
2. Které daně se v ČR vybírají a jak se člení?
3. V jakém jazyce se jedná v daňovém řízení v případě příslušníka národnostní menšiny v ČR?

---

1 Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

3. Zdanění příjmů

3.1. Daňový rezident a daňový nerezident

Daňovou povinnost spojenou se zdaněním příjmů mají všechny fyzické osoby, které mají příjmy ze zdrojů na našem území a právnické osoby, které zde mají sídlo.

Zastavme se nejdříve u fyzických osob - cizinci – daňoví rezidenti jsou kategorií poplatníků, kteří mají na našem území bydliště (čímž se pro účely daňového zákona rozumí místo, kde má poplatník stálý byt za okolností, z nichž lze usuzovat na jeho úmysl trvale se v tomto bytě zdržovat) nebo se zde obvykle zdržují, což je doba, která se limituje počtem 183 dnů. K této lhůtě se nepřihlíží u nerezidentů - studentů na našich školách a osob, které jsou v ČR na léčení nebo to o něm stanoví mezinárodní smlouva (dodejme, že pokud má poplatník stálý byt v obou smluvních státech, pak je obvykle určující, ke kterému z nich má užší osobní a hospodářské vztahy).

Všichni ostatní poplatníci – fyzické osoby – jsou označeni jako nerezidenti bez dalších specifikací. Rozdělení na rezidenty a nerezidenty má význam pro vymezení příjmů, které jsou předmětem zdanění – rezidenti zdaňují veškeré příjmy, dosažené kdekoli ve světě (pokud mezinárodní smlouva nestanoví něco jiného), nerezidenti jen ty příjmy, které získají na našem území. Nerezidenti nemusí mít stejný okruh slev, který přísluší rezidentům. V případě daňového rezidentsví tak nezáleží na tom, zda jde o osobu s českým či jiným občanstvím, ale rozhoduje bydliště či skutečnost, že se zde tato osoba po stanovenou dobu zdržuje.

Příklad č. 1

Pan Petrov, občan Kazachstánu, je studentem VŠE v Praze. Během studia si přivydělával na základě dohod o provedení práce, doma však pronajímá byt a má z tohoto nájmu příjem. Pan Petrov si není jist, zda tento příjem bude zdaňovat v ČR i v Kazachstánu. Je daňovým rezidentem či nerezidentem v ČR? Změnila by se jeho situace, pokud by požádal o české občanství?

3.2. Zdanění příjmů fyzických osob

Příjmy fyzických osob mohou mít různý charakter. Jejich zdroj může být závislá činnost, samostatná činnost (zpravidla podnikání nebo výkon „svobodných povolání“, autorská činnost či jiné obdobné činnosti), existence kapitálového majetku, nájem či ostatní příjmy. Příjmy mohou být peněžní i nepeněžní.

Poplatník s příjmy ze závislé činnosti je označován jako zaměstnanec, ten kdo příjem vyplácí se označuje jako zaměstnavatel, který je v pozici plátce daně.

Podmínky výkonu samostatné činnosti vymezují zákony o živnostenském podnikání či zákony upravující jiné podnikatelské aktivity, autorský zákon apod. - příjem z těchto činností může jejich příjemce upravit o výdaje (náklady) spojené s jejich získáváním a teprve tento upravený příjem je dílčím základem pro zdanění.

Podíly na zisku, úroky, výnosy z úvěrů apod. tvoří příjmy označené jako příjmy z kapitálového majetku.

Příjem z nájmu – je označen pro další skupinu příjmů a vykazuje je ten, kdo pronajímá - zpravidla

nemovitou věc - a příjmy z této činnosti vykazuje jako samostatně a opět tento příjem může snížit o výdaje nezbytné k jeho dosažení.

Poslední dílčí daňový základ vychází ze soustředění jiných než dříve zmíněných příjmů, u kterých dochází ke zvýšení majetku poplatníka – fyzické osoby. Součet dílčích daňových základů je možné snížit o určené nezdanitelné částky (např. zaplacené životní pojištění) a o odčitatelné položky (zejména daňová ztráta z minulých let).

Daňový nerezident musí – na rozdíl od daňového rezidenta - navíc ještě splnit dodatečné podmínky stanovené zákonem. Jeho úhrn příjmů ze zdrojů na území ČR (které u nás podléhají zdanění) za daný kalendářní rok musí činit nejméně 90 % všech jeho celosvětových příjmů, vyjma příjmů které nejsou předmětem daně nebo jsou od daně osvobozeny anebo z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně .

Vzhledem k tomu, že by bylo komplikované, aby uvedené podmínky v praxi ověřovali a garantovali např. zaměstnavatelé nerezidentů, je jejich jedinou možností, jak mohou např. nezdanitelnou část nárokovat, podání přiznání k dani z příjmů. Proto daňoví nerezident podávají daňové přiznání, i když mají např. po celý rok jen jednoho zaměstnavatele a jako zaměstnanci by mohli podepsat prohlášení k dani a přenést systém uplatňování daňových slev na zaměstnavatele. To tedy u daňových rezidentů nelze. Navíc nerezident musí výši příjmů ze zdrojů v zahraničí prokázat potvrzením zahraničního správce daně.

Od roku 2014 přibýlo nové teritoriální omezení, a to, že se musí jednat o nerezidenta ČR, který je rezidentem členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, které může v daňovém přiznání uplatnit určité nezdanitelné části základu daně - tuto možnost tak nemají daňoví nerezidenti ČR z jiných států, a to, i kdyžby zde pobývali dlouhodobě, měli příjmy pouze ze zdrojů na našem území a s jejich státem měla ČR Smlouvu. S touto určitou „diskriminací“ nerezidentů totiž a priori počítají i mezinárodní smlouvy o zamezení dvojího zdanění, které určité daňové úlevy umožňují omezit pouze na rezidenty Česka.

Z celkového základu se stanoví daň s pomocí sazby ve výši 15% , která se může snížit o slevy, pokud na ně má poplatník nárok. Slevy jsou osobního charakteru a opět jsou různé pro rezidenty a nerezidenty.

Druh osobní slevy na dani	V roce 2015 (v Kč)	
	Měsíčně	Ročně
Základní sleva tzv. na poplatníka	2 070	24 840
Sleva na manžela/manželku, pokud jeho/její vlastní příjem nepřekročil 68 000 Kč za rok	---	24 840
Základní sleva na invaliditu, resp. za invalidní důchod pro invaliditu 1. a 2. stupně	210	2 520
Rozšířená sleva na invaliditu, resp. za invalidní důchod pro invaliditu 3. stupně	420	5 040
Sleva na držitele průkazu ZTP/P (zvláště těžce postižená osoba vyžadující průvodce)	1 345	16 140
Sleva na studenta, pokud poplatník studuje do věku 26, resp. 28 let	335	4020
Sleva za umístění dítěte (úhrada za umístění dítěte zejména v mateřské	---	až 8 500

školce)

(tučně uvedené slevy se týkají i nerezidentů)

Nerezidenti musejí navíc splnit také dodatečné podmínky, které jsou zcela shodné s těmi uvedenými výše u nezdánitelných částek. Výjimkou jsou dva druhy osobních slev na dani, kterých se tyto dodatečné podmínky netýkají - a sice základní sleva a sleva na studenta.

Žije-li s poplatníkem ve společně hospodařící domácnosti vyživované dítě, pak může si poplatník dále snížit svou daň o tzv. daňové zvýhodnění. Tato daňová výhoda může mít formu nejen slevy na dani (tj. maximálně do výše daně snížené o „osobní“ slevy na dani), ale také tzv. daňového bonusu (jedná se o částku placenou poplatníkovi finančním úřadem), případně jejich kombinace. Toto daňové zvýhodnění činí na jedno dítě 13 404 Kč ročně (1 117 Kč měsíčně) na další dítě 15 804 a třetí dítě 17 004 Kč ročně. Nerezidenti ČR navíc splnit ještě další podmínku a sice, že společně hospodařící domácnost, kde nerezident žije s daným vyživovaným dítětem, je na území členského státu EU nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor.

Příklad č. 2

Pan Petrov, občan Kazachstánu, je studentem VŠE v Praze. Během studia si přivydělával na základě dohod o provedení práce. Pan Petrov si není jist, zda může začít výdělečnou činnost na území České republiky a zda tento příjem bude zdaňovat on samostatně či zda bude odvádět za něho zaměstnavatel. Změnila by se jeho daňová situace, pokud by začal podnikat?

3.3.

Zdanění příjmů veřejně prospěšných (neziskových) subjektů

Příslušníci národnostních menšin mohou zřizovat své organizace bez omezení. Některé národnostní menšiny zakládaly dříve obecně prospěšné společnosti nebo nadace, podle současné právní úpravy jsou to veřejněprospěšné společnosti.

Poplatníky daně z příjmů právnických osob jsou veškeré právnické osoby, tedy nejen ty, které vznikají zápisem do obchodního rejstříku. Poplatníky jsou proto např. i občanská sdružení, příspěvkové organizace a některé další subjekty, které se často označují také jako neziskové subjekty. Jde však o označení, které zákon nepoužívá.

Daňoví rezidenti (mající na území České republiky své sídlo) mají daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Daňoví nerezidenti mají daňovou povinnost, která se vztahuje pouze na příjmy ze zdrojů na území České republiky.

I když předmětem daně jsou zpravidla příjmy(výnosy) z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem, u poplatníků, veřejně prospěšných jsou předmětem daně vždy zákonem určené příjmy (z reklam, z členských příspěvků apod.) , ale předmětem daně nejsou např. dotace .

Základem daně, stejně jako u daně z příjmů fyzických osob, je rozdíl mezi příjmy, které podléhají zdanění a výdaji vynaloženými na jejich dosažení, zajištění a udržení při respektování jejich věcné a časové souvislosti v daném zdaňovacím období. U veřejně prospěšných poplatníků je možné snížení základu daně až o 30% maximálně o 1 mil.Kč, použije-li poplatník tyto prostředky na náklady spojené s činností, pro kterou byl zřízen a to ve lhůtě max 3 následných zdaňovacích obdobích. V případě, že 30% snížení je méně než 300 000 Kč , lze odečíst celou tuto částku, ale nejvýše si poplatník do výše základu daně (nemůže jít tímto odpočtem do ztráty). Od základu daně lze odečítat ztrátu z podnikání z minulých let, i hodnotu darů poskytnutých na stanovené účely a v rozmezí stanoveném zákonem,ale u skupiny veřejně prospěšných poplatníků – vzhledem ke zvláštnímu odpočtu (viz výše), není možné uplatnit poskytnuté dary jako položku snižující základ daně. .

Sazba daně je lineární a činí 19 % . Z vypočtené daně je možná sleva např. z titulu zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Příklad č. 3

Národnostní menšina si chce založit nadační fond. Je možné označit tento fond za veřejněprospěšnou společnost, za jakých podmínek a co to bude znamenat z hlediska placení daně z příjmů právnických osob?

Kontrolní otázky:

1. Kdo je daňovým rezidentem a nerezidentem ?
2. Jak se liší uplatnění daňových výhod u rezidentů a nerezidentů?
3. Čím je specifické zdaňování příjmů veřejně prospěšných poplatníků?

4. Rozpočtové souvislosti financování rozvoje národnostních menšin

4.1. Veřejné rozpočty a výdaje státu

Ze státního rozpočtu se hradí především výdaje, které se označují jako mandatorní a které vyplývají z povinnosti stanovené právním předpisem. Jde o finanční zajištění zákonem vymezených činností státem. Výdaje mimo příslušný článek rozpočtové soustavy jsou zajištěny přerozdělovacími procesy uvnitř rozpočtové soustavy.

Tyto přerozdělovací procesy se ve vyspělých zemích i u nás uskutečňují:

a) peněžními transfery ve formě:

- specifických účelových dotaci na předem stanovené programy (účely), někdy zároveň podmíněné finanční účastí té vládní úrovně, která tuto dotaci dostává (tzv. podmíněné dotace),
- globálních (všeobecných) dotaci bez bližšího účelového určení, na doplnění chybějících zdrojů na příslušné vládní úrovni,

b) podíly na výnosu daní centralizovaných v ústředních rozpočtech.

Vedle veřejných rozpočtů (státního rozpočtu a rozpočtů územních samosprávných celků) existují státní fondy, které se zřizují zákonem jako právnické osoby a tento příslušný „zřizovací“ zákon vymezuje jejich účel, zdroje a směry užití těchto zdrojů .

V současné době existuje v České republice několik státních fondů –

- Státní fond životního prostředí,
- Státní fond dopravní infrastruktury,
- Státní fond rozvoje bydlení,
- Státní fond kinematografie,
- Státní fond kultury,
- Státní zemědělský intervenční fond.

Při financování určitých výdajů pro menšiny se využívají zdroje státních fondů zejména v oblasti kultury (např. Státní fond kultury může poskytovat prostředky na konkrétní kulturní projekty např. na obnovu a udržování kulturních památek a sbírkových předmětů, výstavní činnost, propagaci kultury apod.).

4.2. Koncepce integrace cizinců v ČR a její finanční zajištění

Programové prohlášení vlády definovalo nutnost propojení imigrační a integrační politiky a stanovilo, že úspěšná integrace je podmínkou efektivní imigrace.² Návrhy opatření, které schválila vláda, jsou spojeny zejména s možností využití dotačních řízení v rámci fondů Evropské unie, s cílem umožnit zajištění návaznosti sociálních služeb a aktivit terénní i ambulantní sociální služby, poradenství a koordinace systematického přístupu cizinců k dalším subjektům, které jim poskytnou pomoc při řešení konkrétních problémů. Zároveň je nutné průběžně monitorovat vývoj situace a postavení cizinců a menšin v jednotlivých regionech a lokalitách s cílem efektivně řešit vznikající problémy. Dopad těchto opatření v rozpočtové sféře lze vyčíst z usnesení vlády, které se týká této oblasti.

Výdaje na zapojení cizinců do ekonomického života a výdaje na národnostní menšiny nejsou totéž. . Na podporu integrace cizinců (bez ohledu, zda jde o národnostní menšinu nebo ne) je stanovena každoročně částka ve státním rozpočtu. Vzhledem k tomu, že cílem podpory je uchování a rozvoj kultur příslušníků národnostních menšin žijících v České republice, studium, porozumění a tolerance ve společnosti, poznání historie, tradic a kultur různých etnik, zlepšení komunikace mezi většinovou společností a menšinami apod., je poskytovatelem dotací na tyto aktivity zpravidla Ministerstvo kultury na základě

---

2 Usnesení vlády č.20 -1521/14 Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2015 <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2015-01-14>

doporučení Rady vlády pro národnostní menšiny.

Tematicky se dají dotační programy rozdělit na ty, které směřují na podporu uchování a rozvoje kultur těchto národnostních menšin, dále na podporu přijímání informací v jazycích národnostních menšin, na podporu vzdělávání a řadí se k nim i projekty integrace příslušníků romské komunity. Velká část podpory pro tuto skupinu jde přes projekty realizované Ministerstvem kultury, ale část podpory jde i přes Ministerstvo práce a sociálních věcí, které realizuje např. Národní strategii ochrany práv dětí: Oblasti dotýkající se národnostních menšin se řadí aktivity v oblasti vyrovnávání příležitostí pro děti a mladé lidi ze znevýhodněného sociálního prostředí a dále také podpora náhradní rodinné péče, což jsou programy, které se dotýkají zejména romské menšiny - národnostní menšiny ostatní nacházejí možnost čerpání spíše okrajově a individuálně.

4.3. Rozpočtová pravidla pro čerpání prostředků

Čerpání rozpočtových prostředků je obecně upraveno zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon vymezuje nejen pravidla pro poskytování dotací ze státního rozpočtu, ale je i to obecně závazný právní předpis, ze kterého vycházejí také další právní normy v rozpočtové oblasti. Pro rozpočty územních samospráv existuje samostatný zákon č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Dotační řízení financované ze státního rozpočtu pro nestátní neziskové organizace a obce vyhláší Ministerstvo vnitra ČR. Školy a nestátní neziskové organizace podporuje v rámci dotací Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo práce a sociálních věcí rozděluje dotace na sociální služby.

Dotací podle tohoto zákona jsou peněžní prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel bezúročně. Při splnění všech podmínek, které byly v souvislosti s poskytnutím stanoveny, se dotace nevrací.

Od dotace je třeba odlišit návratnou finanční výpomoc, kterou se rozumí prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté bezúročně právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel, které je povinen jejich příjemce vrátit toho zdroje, ze kterého byly poskytnuty (do státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu).

Na dotaci nebo na návratnou finanční výpomoc není právní nárok, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

Žadatelem o dotaci³ je ten, kdo se podáním žádosti o poskytnutí dotace na určitý projekt uchází o poskytnutí finančních prostředků. Příjemcem prostředků se stává ten žadatel, v jehož prospěch bylo o poskytnutí dotace poskytovatelem rozhodnuto a jenž je realizátorem projektu. Významným prvkem v tomto

---

³ Pro oblast poskytování prostředků z veřejných zdrojů ve vztahu k národnostním menšinám je nutné vycházet z nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění pozdějších předpisů.

vztahu se tak stává projekt, kterým se rozumí popis činnosti se zaměřením na aktivity příslušníků národnostních menšin nebo činnosti ve prospěch národnostních menšin, a to v dané oblasti. Finanční prostředky ve formě dotace lze poskytnout a použít pouze na stanovený účel a lze ji poskytnout těm žadatelům, kteří vykonávají prokazatelně činnost ve prospěch příslušníků národnostních menšin nejméně jeden rok (v případě hodném zvláštního zřetele může poskytovatel upustit od podmínky jednoho roku).

Dotace mohou být poskytnuty na projekty spojené s činností divadel, muzeí, galerií, knihoven, na dokumentační činnost či vydávání neperiodických publikací i periodických publikací, kde však musí být splněny ještě další podmínky. Takto získané finanční prostředky je možné využít na takové aktivity příslušníků národnostních menšin, které jsou zaměřeny zejména na umělecké, kulturně vzdělávací akce, studium lidových tradic národnostních menšin, multietnické akce apod. Na dotaci obecně není právní nárok, proto ani není nárok na dotace ve prospěch národnostních menšin. Podmínkou pro poskytnutí dotace je to, že žadatel nemá ke dni podání žádosti splatný závazek ve vztahu ke státnímu rozpočtu, státnímu fondu, rozpočtu územního samosprávného celku nebo ke zdravotní pojišťovně.

Výše dotace je limitovaná - lze ji poskytnout na úhradu nejvýše 70 % rozpočtovaných nákladů na schválený projekt, přičemž celková výše dotace nesmí překročit 70 % skutečných nákladů. Úhradu 30 % skutečných nákladů na uskutečnění schváleného projektu je příjemce povinen zajistit z jiných zdrojů než z veřejného rozpočtu. V případech hodných zvláštního zřetele může poskytovatel procentní podíl dotace na projektu zvýšit, což je však třeba řádně odůvodnit. Při stanovení výše dotace se např. bere v úvahu výše mzdových nákladů na úrovni mezd srovnatelných s odměňováním obdobné činnosti v rozpočtové sféře. Dotace nemá charakter dotace na pořízení nebo technické zhodnocení hmotného a nehmotného majetku a zároveň platí, že z dotace nelze hradit výdaje na pohoštění a dary a odměny statutárních orgánů právnických osob.

4.4. Dotace a evropské zdroje

Dotaci lze národnostním menšinám poskytnout též na projekty realizované s finanční podporou z Evropského sociálního fondu či jiných fondů Evropské unie, pokud zaměření těchto projektů odpovídá oblastem, na které mohou být menšinám poskytovány. V případě, že se projekt, na který byly prostředky uvolněny, neuskutečnil, příjemce dotace je povinen vrátit v tomtéž roce finanční prostředky na účet, z něhož byla dotace na realizaci projektu poskytnuta. Je-li projekt ukončen předčasně - v průběhu roku - příjemce je povinen předložit údaje o finančním vypořádání dotace nejpozději do 30 dnů od ukončení projektu a vrátit finanční prostředky zpět na účet, z něhož byly čerpány (pokud to lze realizovat do 31. prosince příslušného roku nebo na depozitní účet poskytovatele).

Příjemce dotace odpovídá nejen za hospodárné využití poskytnutých finančních prostředků v souladu s účely, pro které byly poskytnuty, ale také za řádné vypořádání dotace. Finanční vypořádání dotací na aktivity příslušníků národnostních menšin za uplynulý rok uzavře poskytovatel do 1. března následujícího roku a výsledky kontroly finančního vypořádání poskytnutých dotací postoupí poskytovatel na vědomí Radě vlády pro národnostní menšiny do 31. března.

Věcnou kontrolu realizace vybraných projektů na aktivity příslušníků národnostních menšin provádí poskytovatel. Předseda Rady vlády pro národnostní menšiny ve spolupráci s poskytovateli, z jejichž rozpočtových kapitol byly poskytnuty dotace na aktivity příslušníků národnostních menšin, předkládá vládě každoročně v rámci souhrnné zprávy o národnostní situaci na území České republiky rovněž vyhodnocení využití dotací poskytnutých podle tohoto nařízení za období předcházejícího kalendářního roku.

Obecný program Solidarita a řízení migračních toků zahrnuje např. Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí. Fond administruje Ministerstvo vnitra ČR a je zaměřen pouze a výhradně na legálně pobývajících občany třetích zemí, kteří nežádají o mezinárodní ochranu a ani jim tato ochrana nebyla udělena. Je třeba zajistit financování v minimální výši 25% z jiného zdroje mimo prostředky EU. Po ukončení tohoto fondu by měl jeho aktivity částečně financovat nově vznikající Azylový a migrační fond.

Zmínit je možné ještě Evropský sociální fond, který má tři hlavní operační programy a některé jejich části jsou zaměřeny přímo na cizince jako cílovou skupinu. V rámci OP Lidské zdroje a zaměstnanost je to např. Podpora sociální integrace a sociálních služeb či Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce v rámci OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost - Rovné příležitosti dětí a žáků, včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

4.5. Dotace a porušení rozpočtové kázně

Na jedné straně je potřebné, aby došlo k urychlení administrativního procesu při udělování dotací, zároveň je třeba dbát na hospodárnost vynakládání finančních prostředků. Pro kontrolu dodržování podmínek čerpání dotace podle tohoto nařízení a uplatnění sankcí při neoprávněném použití nebo zadržení finančních prostředků se uplatní zvláštní právní předpis.⁴ U dotací je třeba respektovat zejména splnění účelu, pro který byly prostředky poskytnuty. Nesplnění účelu dotace je proto porušením rozpočtové kázně.

Porušením rozpočtové kázně se rozumí nejen neoprávněné použití peněžních prostředků státního rozpočtu a jiných peněžních prostředků státu, ale také porušení jiné povinnosti, stanovené právním předpisem, rozhodnutím nebo dohodou o poskytnutí dotace nebo návratné finanční výpomoci, které přímo souvisí s účelem, na který byla dotace nebo návratná finanční výpomoc poskytnuta a ke kterému došlo před přijetím peněžních prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu, státního fondu, Národního fondu nebo státních finančních aktiv a které trvá v okamžiku přijetí prostředků na účet příjemce apod.⁵

Ten, kdo porušil rozpočtovou kázeň, je povinen provést prostřednictvím místně příslušného finančního úřadu odvod za porušení rozpočtové kázně do státního rozpočtu, tj. jestliže porušil rozpočtovou kázeň tím, že neoprávněně použil nebo zadržel poskytnuté peněžní prostředky. Odvod za porušení rozpočtové kázně činí v případě neoprávněného použití prostředků dotace neobsahující prostředky od Evropské unie, jímž bylo výhradně nesplnění podmínek, které byly v rozhodnutí o dotaci vyčleněny jako méně závažné, 5 % z celkové částky dotace. Odvod za porušení rozpočtové kázně nemůže být vyšší než

---

4 Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), § 44 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění zákona č. 187/2001 Sb. a zákona č. 320/2001 Sb.

5 Prvním dnem porušení rozpočtové kázně je v takovém případě den jejich přijetí příjemcem.

částka dotace vyplacená ke dni porušení rozpočtové kázně.

V případě neoprávněného použití prostředků dotace obsahující prostředky od Evropské unie se postupuje obdobně, specifika se promítají do podmínek stanovených v rozhodnutí o poskytnutí dotace. Při stanovení částky odvodu vezme územní finanční orgán v úvahu závažnost porušení povinnosti, jeho vliv na dosažení cíle dotace a hospodárnost uložené sankce. V ostatních případech činí odvod za porušení rozpočtové kázně částku, v jaké byla porušena rozpočtová kázeň. Správu odvodů za porušení rozpočtové kázně a penále vykonávají územní finanční orgány podle daňového řádu.⁶

Porušitel rozpočtové kázně má při správě odvodů za porušení rozpočtové kázně postavení daňového subjektu. Územní finanční orgán poskytuje na vyžádání informace získané při správě odvodů správnímu orgánu, který rozhodl o poskytnutí prostředků a orgánu oprávněnému ke kontrole těchto poskytnutých prostředků, jakož i ke kontrole použití prostředků státního rozpočtu nebo jiných peněžních prostředků státu, jde-li o informace týkající se správy odvodu za porušení rozpočtové kázně. To platí i pro příslušný orgán Evropské unie a správní orgán, který se podílí na správě těchto prostředků poskytnutých ze zahraničí.

Generální finanční ředitelství může z důvodů hodných zvláštního zřetele zcela nebo zčásti prominout odvod za porušení rozpočtové kázně nebo penále za prodlení s ním⁷. O prominutí nebo částečné prominutí odvodu za porušení rozpočtové kázně nebo penále může Generální finanční ředitelství požádat fyzická osoba, právnická osoba nebo organizační složka státu, která se porušení rozpočtové kázně dopustila, a to prostřednictvím územního finančního orgánu, který tento odvod nebo penále uložil.

Kontrolní otázky

1. Jak se přerozdělují finanční prostředky ze státního rozpočtu?
2. Čím se liší dotace a návratné finanční výpomoci?
3. Jak je porušení rozpočtových pravidel sankcionováno?

---

⁶ Odvod a penále lze vyměřit do 10 let od 1. ledna roku následujícího po roce, v němž došlo k porušení rozpočtové kázně.

⁷ S výjimkou odvodu neoprávněně použitých nebo zadržovaných peněžních prostředků podle § 44 odst. 2 písm. a) a b) zákona o rozpočtových pravidlech.

Použitá literatura :

Marková H., Boháč R. : **Rozpočtové právo** C.H.Beck Praha 2007 - ISBN 978-80-7179-598-8

Bakeš, Karfíková, Kotáb, Marková a kol.: **Finanční právo**, Financial law, 6. upravené vydání C.H.Beck Praha 2012, ISBN 978-80-7400-440-7.

Marková H.: **Daňové povinnosti veřejně prospěšných poplatníků**, Všechno 2014 ISSN: 1801-3678 (online) / ISSN: 1210-5740 (print) - <http://casopis.vsehrd.cz/2014/03/danove-povinnosti-verejne-prospesnych-poplatniku/>

Šimordová A.: Institut úředního (jediného) jazyka v daňovém řízení – komparace předešlé a současné právní úpravy <http://www.epravo.cz/top/clanky/>

Články publikované ve vztahu k tématu

Marková H.: **Veřejné výzkumné instituce**, in "Aktuální otázky vybraných institutů práva neziskového sektoru" ISBN 978-80-244-1834-6 UP Olomouc 2007

Marková H.: **Rovnost žen a mužů z pohledu rozpočtového práva** in Pocta Sentě Radvanové k 80. narozeninám Praha ASPI 2009 Wolters Kluwer 2009, 632 str. ISBN 978-80-7357-432-1

Marková H.: **Rozpočtové výdaje, jejich povaha a charakteristika** - Dny práva MU Brno 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

Marková H.: **Daňové povinnosti veřejně prospěšných poplatníků**, Všechno 2014 ISSN: 1801-3678 (online) / ISSN: 1210-5740 (print) - <http://casopis.vsehrd.cz/2014/03/danove-povinnosti-verejne-prospesnych-poplatniku/>

Marková H.: **Cizinci, národnostní menšiny a rozpočtové souvislosti** (v rámci projektu NAKI)– AUC 1/2013 – ISSN 0323-0619 – ed. Kuklík J, Petráš R., Praha 2014

Příloha

Zákon č.280/2004 Sb., daňový řád

text § 76

§ 76 Jednací jazyk

(1) Při správě daní se jedná a písemnosti se vyhotovují v českém jazyce.

(2) Písemnosti vyhotovené v jiném než českém jazyce musí být předloženy v originálním znění, a současně v překladu do jazyka českého, pokud správce daně neprohlásí, že takový překlad nevyžaduje nebo že požaduje úředně ověřený překlad; takové prohlášení může správce daně učinit na své úřední desce i pro neurčitý počet písemností v budoucnu.

(3) Každý, kdo neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočnicka¹⁰⁾ zapsaného v seznamu tlumočnicků, kterého si obstará na své náklady.

(4) Občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky¹¹⁾, má před správcem daně právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Nemá-li správce daně úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento občan tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady na tlumočení a náklady na pořízení překladů v tomto případě nese správce daně.

(5) Osobě neslyšící ustanoví správce daně na své náklady tlumočnicka znakové řeči podle jiného právního předpisu¹²⁾. Osobě neslyšící, která neovládá znakovou řeč, ustanoví správce daně prostředníka, který je schopen se s ní dorozumět pomocí metody zřetelné artikulace. Osobě hluchoslepé bude ustanoven za stejných podmínek prostředník, který je schopen se s ní dorozumět pomocí řeči pro hluchoslepé.

---

10) čl. 37 odst.4 Listiny základních práv a svobod

11) Zákon č. 273/2001 Sb, o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění zákona č.320/ 2002 Sb.

12) Zákon č.155/1998 Sb. o znakové řeči a o změně dalších zákonů.